

LA INDEPENDÈNCIA DE CATALUNYA *

El pensament espanyol és mort. No vull dir que no hi hagi espanyols que pensin, sinó que el centre intel·lectual d'Espanya ja no té cap significació ni eficàcia actual dintre del moviment general d'idees del món civilitzat. Per això nosaltres, que tenim cor de seguir dintre d'aquest moviment general, hem de

* Aquest escrit datat de 1895 s'ha tret d'entre els apunts que Maragall no havia donat mai a publicació.

creure arribada a Espanya l'hora del *campi qui puga*, i hem de desfer-nos ben de pressa de tota mena de lligam amb una cosa morta.

Això no ens ha de costar gaire envers les manifestacions superiors de la intel·ligència, perquè d'una part el centre intel·lectual d'Espanya ja en produeix ben poques i d'altra part la nostra vocació i la nostra educació lliure i personal ja ens en aparten d'aquell centre. En aquest ordre ens resta només un perill que és invers. A Madrid s'han adonat de què a Catalunya hi ha quelcom de movi-

ment intel·lectual europeu, viu, espontani, jove; i miren de nodrir-se'n atraient-lo, assimilant-lo i donant-lo després com a vida intel·lectual espanyola. Afalaguen als nostres escriptors i artistes, els adults s'aprofiten de la seva susceptibilitat per qualsevol mortificació o desengany que hagin rebut en la terra pròpia, i si convé els hi exciten interessos més pràctics fent-los veure que Catalunya és un medi massa reduït i massa industrial perquè les arts de la intel·ligència puguin donar per viure, i que a Madrid guanyaran més fàcilment *honra i provecho*. Uns diran: «Si em tradueixen un llibre, si em compren un quadro com podrien fer en qualsevol nació estrangera, ¿per què m'haig de privar d'aquesta honra i d'aquest profit?». Està bé no privar-se'n: que tradueixin el llibre, que comprin el quadro: però res més. I sobretot quan pintem un altre quadro o escrivim un altre llibre, no pensem en què a Madrid podrem col·locar-lo; perquè en aquesta suggestió hi ha un gran perill per a la nostra independència intel·lectual. Altres diran: «Enviem-hi llibres i quadros, invadim-los, dominem-los, donem-los la sang nostra, i nosaltres serem l'Espanya». Això és una illusió encara més perillosa: avui per avui no som prou forts per invadir res, ni per dominar res; nosaltres no serem mai l'Espanya intel·lectual, perquè an aquesta Espanya actualment morta li resta una forta tradició literària i artística que en compte de dominar-la ens dominaria a nosaltres. Hem viscut massa temps plegats; la influència de la instrucció oficial i de la cultura castellana, tan superior a la nostra per segles, ens ha fet massa aptes a ésser penetrats per aquella tradició; i com que al mateix temps les condicions naturals del nostre esperit ens fan absolutament inaptes per a assimilar-nos-la i fer-la evolucionar en el sentit nostre, per això dic que avui tota promiscuïtat intel·lectual amb els castellans, siga per venir ells a nosaltres o siga per anar nosaltres a ells, no pot ésser sinó en detriment de la integritat i de l'evolució natural i pròpia del pensament català. Considerem que en una tal promiscuïtat ens hi

juguem la personalitat de l'esperit català i tot l'esdevenir de Catalunya. Mirem de no sacrificar aquestes coses tan grans i tan santes a una vanitat personal i momentània, a un despit d'home dèbil, o a un interès massa petit.

I ara que he dit lo que hem d'evitar per no continuar el nostre lligament intel·lectual amb Espanya, diré lo que hem de desfer, que és lo referent a les manifestacions més generals, les que van més a la massa del poble. El pa i el vi intel·lectual de la gent d'avui, són els diaris i el teatre. La gran massa composta dels que viuen de renda, dels industrials, dels homes de negocis i de carrera, dels dependents i dels treballadors, en quant a idees generals pensen, de dies, amb el diari que llegeixen, i de nits en el teatre a on van a distreure's.

Doncs bé, envers això s'hauria de fer una veritable lliga —sense comissions ni juntes, per l'amor de Déu!—, una lliga de bones voluntats treballant cada una pel seu cantó. Que cadascú faci un acte de voluntat dient: «No llegiré cap periòdic de Madrid ni cap periòdic que inspiri el seu criteri en lo de Madrid». Això, als intel·lectuals no els ha de costar res; perquè de periòdics d'aquesta mena ja no en llegeixen, ni ganes, sinó per excepció en cas de veritable necessitat. Doncs esmercem el nostre esforç personal en convèncer als altres de què no els cal llegir-ne, fent-los veure la poca substància i lo ridícul dels *chirés* de la premsa madrilenya o amadrilenyada. I si ens diuen que mentres depenguem administrativament de Madrid sempre ens caldrà saber-ne quelcom, responem-los que, per lo que ens interessa, tots els periòdics d'aquí, fins els d'esperit més català, ens en diuen prou i massa.

En quant a teatres, s'ha de fer una guerra a mort al *género chico*. No ens hem de cansar de dir i de fer córrer la idea de què el flamenquisme i el xulisme són el salt endarrera d'una raça decrepita que, de més a més, no és la nostra; que per divertir-se valen deu mil vegades més gèneres com les gatades d'en Pitarra, les peces amb música d'en Manén, l'hermós humorisme barceloní

d'en Vilanova, els arreglos del francès; perquè en totes aquestes coses hi ha una gràcia. més alta o més baixa, però que al capdavall és gràcia europea, gràcia de gent civilitzada; mentres que el xulisme i el flamenquisme els ulls de la gent civilitzada no els han de poder sofrir sinó com gràcies i treballs estrambòtics d'una tribu africana d'aquestes que de vegades se'ls deixa posar unes quantes barraques en un tros de terra per edificar, i que un entra a veure un cop per curiositat i amb certa llàstima. Diguem que els que s'ho miren amb altres ulls i ho van a veure sovint perillèn de tornar-se com ells. Per això, apartar-los-en, a més d'ésser una obra patriòtica, és una obra de misericòrdia; anar a moure un escàndol a qualsevulla de tals representacions. una obra de valor cívic; i el fer la guerra per tots els medis als empresaris, una veritable obra de caritat. Redimir d'aquests espectacles, en qualsevol forma, als infe-liços que encara hi van de bona fe, és tant o més meritori que ho fou l'anar a redimir als captius de Marruecos.

Pensem que el dia que Catalunya s'ha-gués deslliurat del teatre i de la premsa de Madrid (i de la d'aquí que encara es-ria a la madrilenya), la nostra indepen-dència intel·lectual estaria molt avançada; i que el dia que la nostra indepen-dència intel·lectual siga complerta. lo de-més serà lo de menos, i Catalunya for-marà part d'Europa.

i al veure'm a Barcelona me sembla tal-ment com si ja fos a casa; mes no tant encara com a l'asseure'm prop la llar i enmig dels meus.

Aquesta gradació de sentiments és la que ens fa dir segons les ocasions: nos-altres europeus, nosaltres llatins, nosaltres espanyols, nosaltres catalans, bar-celonins: i en ella se fonamenta també la teoria de la pàtria gran i la pàtria xica; mes aquesta teoria és falsa: de pàtria sols ne sentim una: perquè aque-lla gradació de diferents estats de cons-ciència colectiva no és pas una pro-gressió rigorosa d'intensitat, és el que fa vibrar en nosaltres l'esma de la pà-tria: d'ell endavant, el sentiment pot anar-se tornant més íntim i personal, però no més intens ni comprensiu.

Quin sia, d'aquella gradació, el mo-ment de pàtria, això cadascú s'ho sap, i no hi ha qui ho legis-li ni ho governi, si no és Déu: sols ho defineix exterior-ment la consciència colectiva del grup d'homes que assenteixen a dir-se: aques-ta és la pàtria nostra.

Mes, el signe de la pàtria, jo crec que és el llenguatge permanentment estès en un territori. Perquè essent el llenguatge la cosa material que més s'acosta a la immaterialitat de l'esperit i que millor el resumeix i expressa, essent el sentiment de pàtria com l'atmòsfera es-piritual d'un territori.